

Håtuna-Håbo-Tibble Släkt och Hembygdsforskning

kontakt: www.håtuna-håbo-tibble.se

forskargruppen@telia.com

KVARNIBBLE GÅRD

Intervju med Staffan Tesch

av Inger Löfstedt, Gun Björkman, Ragnar Samuelsson

Sammanställt av Inger Löfstedt

KVARNNIBBLE

Staffan Tesch

Intervju April /September 2007

Gun Björkman och **Inger Löfstedt** från **Håtuna och Håbo-Tibble** besökte Staffan Tesch ett par tidiga vårdagar och en septemberdag 2007. Till vår hjälp med ljudinspelningen fanns **Ragnar Samuelsson**. Ljudinspelningen kommer att bevaras i sin helhet och denna skrift är en sammanfattning över vad Staffan hade att berätta om sin tid och sina minnen i Håtuna med omnejd.

Staffan är en mångsysslare och håller igång med det mesta. Han är bland annat biodlare - men endast i ”den mån de överlever” som han själv uttrycker det.

Efter ett långt liv som lantbrukare, är han idag pensionär och verkar njuta av livet.

Det finns mycket att lära av honom. Han är en generös och underfundig man, som har glimten i ögat. Vi har haft mycket trevligt de timmar vi varit tillsammans med honom.

HISTORIEN OM KVARNNIBBLE

Ägorna till bygårdarna i Kvarnnibble var på 1700-talet mycket splittrade och sönderdelade, sannolikt beroende på jorddelningar vid arvsskiften.

För att råda bot på jordsplittringen verkställdes år 1763 storskifte och 1806 enskifte- båda skiftena av samma karaktär- varvid tegarna sammanfördes till större åkrar, som tillföll de olika bygårdarna.

Kvarnnibble var en by, inte en enhet Bestod av 3 gårdar

Staffan berättar om en "kille", som var född 1821 och som gifte sig med en rik änka från **Önsta**. De köpte ihop gårdarna och flyttade in i **Oppgården** på kullen.

Han hette egentligen något annat men bytte namn efter en präst, som hette Bolinder

Kvarnnibble nr 1. Över – eller Oppgården, 1 mantal, rusthåll.

Kommentar; "Killen" som Staffan pratar om, var **Carl Petter Pehrsson**, född 1789 i **Bälby i Håbo-Tibble**

År 1817 flyttar han **till Önsta i Håbo-Tibble**, som vid denna tid var ett rusthåll. Rusthållaren **Mats Carl Berthilsson**, hade avlidit 1816.

På Önsta gård blev det med tiden giftermål mellan rusthållaränkan **Stina Jansdotter** och den 15 år yngre arrendatorn **Carl Petter Pehrsson**.

Tillsammans fick de **sonen Eric Johan**, född 1821. Det sägs att prästen **Bolinder** var en uppburen och betrodd prästman i socknen och att Eric Johan tog namnet efter honom.

Under 1820-talet började **Rusthållaren Carl Petter Pehrsson på Önsta** och hans hustru förvärva andelar i Kvarnibble by. Inköpen fortsatte under 1830- och 1840-talen, varvid även deras ende son Eric Johan Bolinder deltog i köpen.

År 1831 flyttade rusthållaren Carl Petter Pehrsson med sin familj från Önsta till Kvarnibble by, där han tog säte som rusthållare på gården **Kvarnibble 1, Oppgården**.

Genom fortsatta inköp av andelar i Kvarnibble by hade de förvärvat så stor del av byn och det blev dags för en omfördelning av byns marker. År 1845 ersattes den tidigare mangårdsbyggnaden där det nya huset byggdes i "god, ren stil" Invid byggnaden låg ett flygelhus med bagarstuga och brygghus

I början av 1850-talet begärde Carl Petter Pehrsson förrättning för laga skifte inom Kvarnibble by. Skiftet fastställdes år 1863.

När Carl Pehrsson blev gammal och änkekman överlämnade han så småningom skötsel till sonen Eric Bolinder. Själv levde han på "undantag" i flygelbyggnaden.

Ca år 1880 uppfördes en ny mangårdsbyggnad ungefär 150 m framför den tidigare uppförda byggnaden.

Kvarnibble nr 2. Mellangården, 1 mantal, rusthåll

Hälften ägdes av Carl Pehrsson och hans **son Eric Bolinder**. Andra hälften ägdes av **styvsonen Axel Barthelsson**. (längre fram förvärvade Eric Bolinder även denna hälft)

Kvarnibble nr 3. Nedergården, 1 mantal, roterat/ hållande av soldat vid Kungl. Upplands regemente/.

Ägdes till hälften av Eric Bolinder och den andra hälften var uppdelad på två ägare, vilka inte tillhörde släkten.

Genom äganderättsförhållandet blev det nu möjligt att helt omändra byns ägoindelning och att på ett ur jordbrukssynpunkt rationellt sätt slå ihop de små brukningsdelarna till stora skiften, som låg väl till för sambrukning inom de av släkten ägda bydelarna. Den av släkten **icke ägda delen av Nedergården** flyttades genom laga skiftet (1850) ut från byn och förlades efter vägen Kvarnibble-Bålsta, ungefär 1 km västerut, där en **ny** gård anlades, vilken fick namnet **Nedergården**

Den av släkten ägda bydelen ombildades efter hand till endast en gård, benämnd Kvarnibble. **Kvarnibble by hade upphört att finnas till.**

.

Häradsekonomska kartan 1859-1863

Kvarnibble 1936

Början 1900-tal, närmare bestämt 1912 såldes Kvarnibble av släkten Bolinder till **AB Hem på landet**. Den nya ägaren styckade gården till en mängd småbruk men behöll huvudgården som ett större jordbruk. Kvarnibble ägdes sen under längre eller kortare perioder av skilda personer, varav en på gården hade uppfödning av hästar för travsporten

År 1945 inköptes Kvarnnibble av direktör Tesch i Stockholm, vilken verkställt stora förändringar och förbättringar på gården.

(Mer går att läsa i häftet ” Släkterna Bolinder och Lindewall, kopia finns hos hembygdsföreningen)

STAFFAN KOM TILL KVARNNIBBLE 1945

Staffan och familjen kom till Kvarnnibble 1945. Pappan var bergsingenjör och hade en firma i Stockholm och ville förvärva en fastighet på landet.

Familjen hade en viss anknytning till trakten tack vare att de på 1930-talet hyrde ett ”sommarboställe” **Stenvillan vid Finstaholm**. Ett tag bodde de i **Sundby i Västra Ryd** och under kriget flyttade de till **Håtunaholm**, som så småningom blev en dansk förläggning. Det blev då dags att leta efter ett nytt ställe och möblerna behövde magasineras. **Buss-Anders** tipsade familjen om att det fanns ett gammalt utdömt hus, **Killinge** vid Kvarnnibble där han trodde möblerna skulle kunna stå.

Mattsson som ägde Kvarnnibble skulle sälja och Staffans föräldrar slog till och köpte gården. Staffan berättar att han var den ende i familjen, som var lantbruksutbildad, vilket var familjens lycka eftersom det var kravet för att få förvärva jordbruk.

Reinhold Mattsson, tidigare ägare av Kvarnnibble, var en framstående hästuppfödare, han hade ett 70-tal travhästar och ardenneruppfödning. Uppställda på gården fanns ardennerhingstarna Curacau och Ugol, som betjänade ett 40-tal av traktens märrar. Dessutom fanns travhingsten Encore till de egna stona. Från USA importerade han ett hingstföl i moderlivet, den välkände Big Non.

Staffan berättar lite om Familjen Tesch

Mormor, var frånskild med två barn.

Det var Staffans mamma som sammanförde mormor med styvmorfar¹, som var apotekare. Han jobbade ett tag i Basel Schweiz på medicinlaboratorierna för att utveckla sig i yrket. Familjen åkte senare till Sverige och bosatte sig i Södertälje.

Farbror Hjalmar² som också blev apotekare, hade ett apotek i Stockholm och slog sig ihop med morfar och bildade Astra, vilket gick väldigt bra i början, men tiderna blev sämre och farbror Hjalmar fick stå för fiolerna. Morfar var ingen affärsman utan spenderade gärna. Detta resulterade i att dessa gubbar var osams hela livet. Pappa var neutral och bjöd hem dem tillsammans, men det märktes att det fanns en osämja. Det är väldigt synd, när det blir så där. Livet är ju så kort!

¹ Morfar hade Apoteket S:t Erik, finns ej kvar

² Hjalmar Tesch hade Apoteket Gladan på Söder, Hornsgatan, finns ej kvar

Vi övertog "folk och få"

När familjen Tesch kom till Kvarnibble 1945 övertog de 15-16 draghästar och lika många ungdjur samt en stor mjölkko besättning. Det fanns 2 traktorer – en Mc Cormick 40 som gick på gengas och en Oliver 25 som gick på fotogen. **Åke Åhlström** var traktorförare

Johan Karlsson, som var ladugårdsförman bodde i Mellangården och fanns på gården när familjen kom till Kvarnibble. Han blev kvar hos familjen Tesch och likaså hans söner **Arne** och **Karl-Erik (Putte)** och Johans svärson **Åke Åhlström**, som var gift med dottern **Birgit**.

Ungrare till Kvarnibble

Staffan spelar bridge i Kungsängens Dagcentral, en dag träffade han en gammal gumma, som hälsade på honom och sa "känner du inte igen mig?" Jag är **Josef Laslos** gumma!

Det kom en ungrare till Kvarnibble när Ryssarna gick in i Ungern, berättar Staffan. De tog ifrån dessa människor allt de hade. De flydde och fick möjlighet att resa till Sverige men de trodde de skulle till Schweiz. Men de hade fått höra att de inte skulle komma att ångra sig. Sverige var ett bra land att komma till.

Före Laslo, hade jag en annan ungrare anställd, som stannade i 5-6 år. Han var aldrig nöjd, han berättade hur illa han hade haft det i Ungern och jag påminde honom om att- nu hade han en egen stuga, fullt modern och han skulle vara nöjd med det. Han skulle alltid ha löneökning och till sist så sa jag – "nu får det vara nog." Och sen försvann han. Det var då som Josef Lazlo kom från Håtunaholm.

Hans lilla gamla fru berättade senare för mig hur bra det hade gått för dem i Sverige. De hade fyra barn och alla var akademiker. Gumman har fyllt 80 år och tycker att det är väldigt trevligt att prata. Hon bor numera i Dagcentralen i Kungsängen.

Avlöningslista

Vi åker till Kvannibble magasin och letar efter avlöningslistan, som Staffan vill visa oss . Vi fick tavlan till hembygdsföreningen, Staffan har själv gjort ramen och skurit till glasen.

Vi läser namnen **Frimodig** och **Åhlström** på listan samt allas namnteckningar. Kontoret fanns här på baksidan, säger Staffan och en gång per månad den 10:e fick de komma hit och skriva på och få ut sin lön. Som exempel läser vi att en person den 10 juli 1945 fått 90 kronor och 42 öre. Man fick extra för "rykt" / 17 öre per häst, eftersom arbetspasset började en timme tidigare

Fördrängen hade lite mer än de andra. **Tillberg** som var den första fördrängen var väldigt försynt och duktig. Sen kom **Frimodig** och han var verkligen "frimodig" för han sa att det var han som skulle vara fördräng och då vek sig Tillberg. När Staffan blev bonde fick bägge bli fördrängar. Tillberg fick då 2-3 öre mer i timmen, han hade förtjänat det. Bägge var bra. **Fru Tillberg** mätte upp mjölken.

Avlöningslistan säger allt, påpekar Staffan. Vad de fick ut brutto var en bråkdel **av den skatt** som de betalade senare år. Staffan har inget emot att betala skatt, men han tycker att alla ska själv betala in sina skatter så de ser vad skatterna går till. Nu får arbetsgivarna ta det ansvaret och får dessutom "skit" för att de betalar för låga löner. De anställda ser inte vad de tjänar, vad de betalar i skatt utan bara vad de får ut i lön.

Beträffande skatten skrev Staffan insändare, talade med lagmän, vände sig till Arbetsgivarföreningen och det parti, som brukade få hans röst och ställde frågan "hur man kan stifta en lag som tvingar en medborgare att dra skatten från den anställdes lön och redogöra till skattekontoret?" Ingen gav annat besked än att "det var ett riksdagsbeslut". "Jag lämnade årligen de anställdas löneuppgifter till skatteverket och fyllde i hur mycket skatt, ATP och andra avgifter som de anställda genom mig betalat in. Mina gubbar hade inga begrepp om detta och brydde sig inte heller. Jag hade tyvärr ingen framgång i mina strävanden i elementär demokrati. Jag blev förbannad, klättrade upp på logtaket och skrev mitt budskap. "

**ALLA BÖR SJÄLVA BETALA IN SINA EGNA SKATTER ÄVEN JÄMLIKA
STATSRÅD LIKA LAGAR FÖR ALLA.**

Resultatet blev att Staffans barn blev retade i skolan för att deras farsa skrev på logtaket

Med eftertryck, säger Staffan *-så länge jag lever kan jag inte godkänna det maktmissbruk och brist på demokrati, som den s.k "skatten vid källan" innebär.*

Lantarbetarförbundet

De flesta, som var ordföranden i **avd. 44 i Håtuna** var från Norränge. **Frimodig** var en tid ordförande, men det skapade inga problem. Av honom fick Staffan Lantarbetartidningen för att kunna följa deras politik.

Några stora kontroverser hade de aldrig förutom en gång då deras ombudsman var ute på Kvarnibble. ”Jag hade problem med en ladugårdsman. Han var inte på plats på mornarna när han skulle vara i ladugården. Jag kom underfund med - att för att hinna - mjölkade han bara varannan ko- det rann mjölk ur en del kor. Jag försökte tala honom tillrätta, men han ville inte rätta sig efter reglerna och ombudsmannen kom och läxade upp honom, sen fick han sluta.”

Det var väldigt svårt att få tag i folk, Håtuna låg för nära staden . Arbetsförmedlingen sa att ”skulle man få tag på folk, skulle gården helst ligga i Humlegården”.

De duktigaste karlar visste att de skulle få mer betalt bara av att ” slå med en hammare ” nere i Bålsta och tog naturligtvis de jobben. Arbetsgivarna var inte lojala mot varandra.

”Vi höll på avtalet och tyckte vi var tvungna till det, men byggherrarna kunde lätt lägga på en krona och vi kunde inte hänga med. ”

För att lösa problemet skaffades stora effektiva maskiner. Det blev mindre anställda och mer maskiner. Sönerna har jobbat sen de slutat skolan. ”Sonen Ulf såg man ju bara mössan på när han satt och harva.” Det har de inte mått dåligt av. Alla tre är kvar, men de har sina olika intressen. När korna fanns gick två dit utan att gnälla, men en av dem mjölkade med handskar för han inte ville lukta ko när han träffade sina vänner i Bålsta. Korna fanns kvar fram till några år sedan, det var en bra inkomstkälla.

På 1950-talet hade Kvarnibble 50 kor på tre man. Sen skaffade vi rörmjölkning och när vi slutade var det 80 kor och 1 man. Men då rann ju mjölken ner i en kyltank, som rymde 6000 liter och man behövde inte bära. Den hämtades varannan dag. Sonen Ulf lovade kogubben tårta den dag då tanken rann över, och det fick han ångra.

Bröllop

Jag ”blev” nästan gift 1952. Stig Sundblad kom till mig när jag stod i smedjan på Kvarnibble och bjöd mig på bröllop den 7 juli . Du är inte klok, sa jag, det är mitt i höskörden då kan man ju inte åka bort, jag tyckte det var olämpligt. Det var långt att åka också- ända till Arvika i Värmland. Så jag tänkte inte åka, men som tur var så åkte jag för där träffade jag min hustru. Vi gifte oss 1953.

Staffan Tesch f. 1921
Barbro Margareta Stuart Tesch f. 1930
Ulf Tesch f 1954
Karl Tesch 1957
Hjalmar Tesch 1961

Kvarnnibble ladan (Ladugården)**Hur gick det till när Staffan kom på idén att måla KVARNNIBBLE på taket?**

Jag var i USA ett år och där var det många bönder som gjorde reklam på taken för sina verksamheter . Jag tyckte det var väldigt praktiskt och gjorde det någon gång på 1950-talet Jag ritade upp varje bokstav på en plåt. Killen som var här och skulle måla taket var nästan analfabet. Han började längst bak, med E, och jag blev orolig att han inte skulle klara det, men han fixade det. Räkningen som jag senare fick av honom var inte rätt stavad. När ”pojarna” la om taket, lade de en tunnare plåt, som de inte ville kliva på och då försvann bokstäverna. Det är många som har frågat varför det kom bort. Det var praktiskt att hjälpa folk att hitta vägen .

Ladan som alla kände till. Blev Håtuna och Håbo-Tibble socknars vägmärke.

Kvarnnibbleladan år 2007.

Hälften är stall och andra halvan är logen med spannmålstork och plats för halmbalar

Ett snyggt och välskött stall med 38 boxar. Tidigare fanns här 100 mjölkande kor.

Vi har fått en **rondellhund**³ men ingen vet vem som har placerat den på Kvarnnibble.

³ **Definition** Icke professionellt producerad skulpturkonst i form av hund eller annat djur i valfritt material som, ofta i skydd av nattens mörker, placeras på offentlig plats, företrädesvis i en rondell. **Källa:** rondellhund.se

Mellangården

Den äldsta byggnaden på Kvarnibble.

Är numera enfamiljshus,
men tidigare har här inrymmts fyra
lägenheter

Rusthållet

Organisationen för Kavalleriet kallades för rusthållsinrättningen.

Vissa bönder blev
rusthållare. Mot nedsatt
skatt åtog de sig att hålla
häst och ryttare med
utrustning

Från husförhörlängd 1880 - tal

48 Kvarnibble		Födelse-			Äktenskap.		Hittflyttad		Inflyttad från annan kommun.	Dö
Personernas namn, stånd, embete, yrke och näringsfång, (backslugu-, inhyses- och fattighjon), nationalitet (om främmande), lyten (svagsinta, blinda, döfstumma).		År.	Mån. och dag.	Ort, (Socken i Län, Stad).	Gift eller Enka	Kopier.	från (Soken i Län, Stad eller pagina i Husför- hörsboken).	År, månad och dag.		
2 1/2 m. 2942	Karlén Rönlinder Erik Johan	1821	7/10	Tibb ar.				38		
3.	M. Andersdotter Margaretha Sofia	1823	7/3	Hasby Öbns.						
3.	M. P. K. Peter	1857	27/11	Hasby						

Sonen Carl, som tidigare bodde på Mellangården har **byggt nytt hus** uppe på kullen.

Här hade trädgårdsmästaren sin handelsträdgård. Efter att ha gått böjd i det låga gurkhuset, som låg på platsen, blev gubben själv böjd. Han kunde inte gå upprätt, säger Staffan.

I ett gammalt vitt fint hus, som tidigare var tvättstugan och mangelbod är nu bostadshus.

Förr kom folk hit och koka sin tvätt i en stor gryta. Det fanns också en stor gammal stenmangel.

På gamla växthusets plats finns i dag fyra nybyggda lägenheter, som sönerna har byggt. Staffan säger stolt att lägenheterna är välplanerade och välisolerade. De har också en gemensam uteplats på baksidan. På växthusets tid eldades det med koks. ”Vi hade blommor på vintern och tomater på sommaren. Det var en dålig affär, inte ens koksen betalade sig.”

Packboden till växthuset är nu ”Backes Allservice”

Vi gör ett besök hos en trevlig man på hans ”museum” i den gamla packboden till växthuset. Där har han fina klenoder i form av veteranbilar och gamla mopeder. Numera är han pensionär men har tidigare varit bilreperatör. Han bor i ett hus intill verkstaden.

Trädgårdsmästarens gamla hus

Upsala Nya Tidning.

Publicerad: 2004-12-04

Två personer var instängda i det brinnande flerfamiljshuset. Med hjälp av en stege lyckades brandkåren rädda dem genom ett fönster på andra våningen innan fastigheten i Kvarnibble gård, söder om Sigtuna, övertändes totalt.

Kvart i tolv på fredagskvällen fick SOS larm om att ett flerfamiljshus med fem lägenheter i Kvarnibble gård stod i brand. Kvar i huset fanns en man och en kvinna som inte lyckades ta sig ut.

Genom en snabb räddningsinsats lyckades brandkåren rädda paret via ett fönster. De fördes senare till sjukhus tillsammans med ytterligare två personer, alla med lättare rökskador.

Branden började enligt polisen i anslutning till en tv i en av lägenheterna och spred sig sedan vidare. Brandkåren hyser inget hopp om att hejda branden utan fastigheten förväntas brinna ned till grunden.

Nyuppfört hus i backen efter det som brann.

Till vänster av det nyuppförda huset finns två äldre hus som familjen Tesch hyr ut.

Det finns ingen anställd på gården. Samtliga hyresgäster arbetar på annat håll.

OPPGÅRDEN

Staffan visar **var sonen Ulf bor** och berättar att här växer det mycket vitsippor på våren. Verandan är väldigt trivsamt, där växte vildvin förr. Här bodde, på sin tid, Staffans föräldrar.

Staffan (och vi) är mycket imponerad av **ridhuset**, som söner har byggt. Det är 22x72 kvm och tillåter ridning i dåligt väder för ridskolans elever. Ridskolan, som drivs av **Minna** hyr de 38 boxarna, som finns i den tidigare ladugården

Gamla smedjan hyrs numera ut till smidesverkstad. Tidigare var halva byggnaden smedja och andra halvan var snickarbod

Magasinet, där vi fann den tidigare omtalade avlöningslistan

Polis John Hålen vid Kvarnibbledansen

Dans på Magasinet

ASKE hade i långa tider haft dans, dit alla gick. Det tog slut när Fosfatbolagets förvaltare Bertil Eklundh en midsommarafton meddelade att ” alla som inte tillhörde Aske måste lämna lokalen”

Helge Wahlgren på Nedergården, blev störtförbannad och sa till Staffan – ”Om du ordnar lokal, ordnar jag musik” . Vi släpade upp ett piano för trappan i magasinet.

Ett år var Prästen **Littmarks pojke Sten** och spelade men så småningom blev det mer professionell musik. Det blev en populär tradition Poliserna stod utanför och dirigerade, så mycket folk kom det. Senare har jag haft seniordansen här på magasinet, det var mycket uppskattat och även det lockade många.

Lillstugan

Här bodde på sin tid en gammal skrockfull gumma. Varje kväll gick hon för att hämta vatten. Hon kånkade och bar hinkar från vattentornet fram till stugan.

Staffan hade en gång frågat henne varför hon gjorde så och fick till svar att "hon måste spola bort andarna".

Brandstegen som fanns på taket slängde hon ut på åkern eftersom hon var rädd att någon skulle hälla

gift i skorstenen. Vattnet hon hällde på väggarna skulle spola bort både andar och gift. Almen i förgrunden är 100 år gammal och har drabbats av almsjuka⁴

Vägstugan / kallad för Blixtens hus

Indelt soldat Blixt⁵ hade 10 ha av gårdens sämsta jord, den var torr och stenig. På våarna när det var dags för vårbruket fick han nästan lyfta ut hästen för den var så undernärd, berättar Staffan.

⁴Almsjukan är en svampsjukdom

⁵ Blixt Johansson August Ludvig 1862-10-14 Motala E
h. Larsdotter Vilhelmina 1859-05-27 Rasbo R – vigda 1885-07-02
d. Alma Kristina 1900-03-05 Hammarby AB – gift 1930-10-24 – Karlebo Karl Arnold 1894-12-10
Blixt fanns före 1922 och flyttade ut 1931

KILLINGE/KVARNNIBBLE . På andra sidan av väg 269 vid Håtuna/ Bålstakorset

GÅRDEN PÅ ANDRA SIDAN KORSET

Alla gårdar hitom skogen av Bålsta tillhörde tidigare Kvarnnibble, inklusive **Nedergården** som ligger på "andra sidan" Bålsta korset.

Lihagen sägs ha varit ett av Kvarnnibbles dragontorp. Det lär ha legat i närheten av **Lunda**, som var **Mellangårdens** dragontorp

Killinge Byväg

Tidigare har det här utmed byvägen legat ett torp som hette **Åtorpet** som numera är rivet. Staffan berättar att det var han som beställde rivningen. Gubben Oskar Hålén åtog sig att riva huset. Dels var huset ganska förfallet och sen var det ladugården, som bara hade tunna väggar och ett plåttak, så det var inget att ha kvar. Det var en av de första åtgärder vi gjorde för vi hade djur som betade där och de hade en viss benägenhet att ta sig in där.

I hagen mitt emot den plats, där Åtorpet legat går Kvarnnibble hästar och betar, en av hästarna är spräcklig- vi som är uppväxta med Pippi Långstrump och hennes häst funderar inte som mycket över den saken, men Staffan beklagar hästen och säger "Det är ju förskräckligt att behöva se ut på det där viset." Han undrar också över varför hästarna har täcken på sig – "det är ju inte kallt"- folk kan tro att djuren har det dåligt här på Kvarnnibble!
Ja, tiderna förändras !

Familjen Hålén- Kålsta/Håtuna . Oskar och John

Förr såg damerna väldigt inbunda ut säger Staffan när han tittar på fotografierna vi har med oss. De hade det nog inte så roligt. Kanske de inte fick säga så mycket på den tiden!

Staffan skojar och säger att *"det var på den gamla goda tiden"* På den tiden då mannen fortfarande hade något att säga till om

Oskar Hålén som rev Åtorpet

Gården Killinge

Köptes av Mattson på exekutiv auktion på 1930-talet.

Ryktesvis har Staffan hört att den som hade Killinge längre tillbaka, behövde en traktor och då sålde han Parken och skogen för 15.000:-, vilket då var väldigt mycket pengar. För pengarna köpte han sig en Avanc –traktor. Senare ägare har varit väldigt ledsna för det här, det var en bra skog.

Staffan har på äldre dagar flyttat tillbaka till **Killinge** och söner, Ulf, Carl och Hjalmar har tagit över skötseln av Kvarnibble. Sonen Hjalmar bor i huvudbyggnaden i Killinge. Numera har vi kor, kalv och stutar och hästar.

Huset i **Killinge**, där Staffan nu bor var tidigare utdömd som bostad.

”Göken och hans familj” Gösta Andersson, som senare flyttade till **Johanneslund**, bodde i det här huset. De hade sex barn och 1 rum och kök. Gösta var gift med **Gerda Glans**. Numera är huset tillbyggt och fixat. **Ninne**, en av döttrarna var barnflicka hos oss säger Staffan.

Gerda Glans och Gösta Andersson

Klasse Jansson i Killinge

Han var anställd timmerman. Duktig och rolig, han var troligtvis född på Skråmsta torp, han var bror med Richard Jansson, som var hembygdsföreningens revisor på sin tid.

Klasse och hans fru Linnea var så måna om varandra. När hon en gång ramlade ner för trappan, då blev han verkligen orolig för henne. De hade en dotter och en son.

Vi brukade skoja om dottern, säger Staffan, för när vi frågade om hon ville sitta barnvakt, sa hon alltid. ”Det kan jag väl”. Hon hade ingen entusiasm precis!

Parken, torpet Fågelsången, Staffans hus, Hjalmars hus, ladan

Vi pratar om **Parken**, som **har tillhört** Killinge och ett torp som hette **Fågelsången**, vars läge är osäkert. Hembygdsföreningen har en teori om att det låg bredvid Parken, för att där finns grunder och äppelträd. Skådespelaren **Oskar Ljung**⁶ bodde vid Parken.

UGGLEBO (Frötuna)

Staffan pratar om UGGLEBO. Gubben **Mattson** brände upp stugan, som fanns före UGGLEBO. Hans hästar gick in och kom inte ut och han ville inte riskera några olyckor.

Gumman Sundberg, som nästan var blind bodde på UGGLEBO.

Hon skrattade när hon sa att hon aldrig visste vilken "matburk" hon tog i skafferiet. Det blev en överraskning om det var kalops eller torkad frukt. Hon hade gott humör, gumman. Staffan tittade ofta in till henne när han var i närheten av UGGLEBO. Han var mån om henne och berättar att "när hon gick och hämtade vatten så spillde hon ofta så det blev halt. När de till slut tog henne till ålderdomshemmet, levde hon bara en kort tid efter det. Gumman Sundberg var född 1884 i Odensala och dog 1960.

Sundbergs dotter Eva jobbade i Tjusta handel säger Staffan.

Ensjö, som hade Tjusta handel hade alltid biträden, han hade ju bostad åt dem också. Den nuvarande ägaren av huset nu 2007 håller på att bygga om där biträdena hade sin bostad. **Tjusta handel** hade ett förråd bakom huset, där har de nu byggt ett nytt hus. De hade också en bryggstuga med rum för ett biträde och där gör den nuvarande ägaren ett kontor.

⁶ **Oscar Ljung** född *Oscar Albin Ljung* 6 september 1909 i Landskrona död 29 april 1999 på Lidingö, svensk skådespelare och teaterregissör. Källa: Wikipedia

Staffan berättar om Håbo-Tibble och Håtuna

Apotek och doktorn i bygden

Apoteket i Väst- Tibble var nedlagt när Staffan kom hit. Doktorn fanns kvar.

Kogubben från Frötuna

Kogubben Pettersson från Frötuna gick alltid med tjuren till Håbolund när han skulle handla . Han band alltid upp tjuren där hästarna brukade stå. Tjuren var van vid att stå där medan gubben var inne och handlade.

En dag på väg hem när han knallade vägen fram ramlade tjurens ring av och gubben fick repet i handen, men han manade på tjuren och när de kom till Frötunavägen gick tjuren hem som vanligt. De gick in i ladugården, gubben öppnade dörren och tjuren gick in och ställde sig. Det var en riktig kogubbe. Han visste hur han skulle göra, säger Staffan.

Aske

Aske grevens son, var officer och var lite vidlyftig. Tore Karlsson farsa på Tranbygge hade varit på Aske som förvaltare. Han påstod att han skulle in till mjölkcentralen för att hämta pengar till avlöning, men då hade Aske sonen redan varit där och hämtat pengarna. Så gubbarna fick ingen avlöning den gången.

Travhästar, Grevelund (Sånk) och Skråmsta

Alla travhästar som genom tiderna fötts upp i Håtuna och Håbo-Tibble är många.

På **Grevelund fanns Larsson** med sina travhästar. Tidigare hette Grevelund – **Sånk**- vilket betyder sankmark. På sankmark föder man inte upp hästar och därför döpte han om stället. Hästar ska födas upp på hög mark. I övrigt var det en mycket sympatisk man.

Skråmsta hade stor uppfödning av travhästar. **Christer Dahling** hade väldigt framgång med fina hästar. Idag har hans dotter med familj tagit över driften.

Håtuna och Håbo-Tibble

I socknarna Håbo-Tibble och Håtuna fanns det en ”gräns” – folket i Håtuna umgicks med varandra och Håbo-Tibble borna umgicks med varandra.

Håtuna kyrka är en högtidlig kyrka och **Håbo-Tibble** är en intim liten kyrka, tycker Staffan.

Vi pratar om Alby, som har legat under Aske fram till 1928, då det köptes av **Löfstedts**.

Sune Åkerlind, som är född på Killinge köpte Alby 1945. Innan dess jobbade han ett tag i Stockholm

Mamma Åkerlind gifte om sig sedan hon blivit änka med en man som hette Johansson.

Den **nuvarande ladugården på Killinge** byggdes upp under den här perioden. Den byggdes kring den gamla ladugården och den gamla muren är synlig

Studiecirklar

När vi hade våra JUF studiecirklar⁷ hade vi dessa hemma hos varandra. Jag och **Lars Erik Wester**, som var befallningsman på Kvarnibble åkte skidor till studiecirkeln i månskenet bl.a till **Alby Gård i Håbo-Tibble**

Lars Erik Wester, född 1921 anställdes hösten 1947, som befallningsman på Kvarnibble. Han var anställd i 39 år och blev oumbärlig på gården. På bilden finns han med hustrun Elsie och dotter Kristina, född 1949.

Staffan berättar med värme i rösten om Lars Erik Westers insatser på **Kvarnibble Gård**.

År 1949-1950 när Staffan var i USA och kunde han med fullt förtroende lämna över gårdens skötsel till honom, som tog hand om allt med full belåtenhet.

Hans erfarenhet och mångkunnighet kom väl till pass vid alla reparationer, ombyggnader av boningshus och ekonomibygnader. Han

byggde ihop en skulltork för lufttorkning av hö och gjorde gjutningar för mekanisk utgödsling i ladugården. Han kunde motorer och tillverkade en luftpump av en gammal tändkulemotor. Hur många timmar i smedjan han har lag ned på att laga sönderkörda redskap vet jag inte, säger Staffan, men han kom aldrig med förebråelser eller frågade *hur* det blev trasigt. Han var fåordig och han hördes aldrig tala i onödan. När Barbro frågade honom vid hustru Elsie barnsbörd om det blev pojke eller flicka fick hon ett jakande svar men inte att det var både flicka och pojke. Detta var 1954 och tvillingarna fick namnen Lars-Göran och Gunvor. Han var en uppskattad ledamot i kommunalnämnden och på gården slutade han sin tjänst 1986 när Staffans söner tog över. Lars Erik Wester lever numera på familjens boställe i Vallhammar i Rimbo

Lars Erik i arbetstagen

⁷ JUF

Jordbrukare-Ungdomens Förbund bildades 1918, och är en ideell förening som är partipolitiskt och religiöst obunden. JUF verkar för att aktivera ungdom kring jordbruk, natur och miljö samt stimulera till kulturell verksamhet. JUF var med och initierade många andra organisationer som Bygdegårdarnas Riksförbund (BR). I Håtuna och Håbo-Tibble hade JUF en ganska omfattande verksamhet i form av studiecirklar, hembygdsvård, teater, plöjningstävlingar m.m

Hushållningssällskapet

Hushållningssällskapen⁸ hade gillen på landsbygden där medlemmar inom många yrkesgrupper samlades. De hade möten runt skilda ärenden och var uppskattat i en tid då man inte var bortskämd med aktiviteter.

Att bli vald till gilletts ordförande var ett hedersuppdrag. Carl von Essen var ordförande och ortens representant i många år. Senare gick uppdraget till Gösta Bonde i Katrinedal.

Förutom årsmötena träffades vi i olika sammanhang. Det hände att vi tog promenader för att titta på olika grödor och nya sådden. Staffan tror att gillet numera är insomnat och att Hushållnings-sällskapets tidigare stora betydelse har minskat.

Notering;

Hushållningssällskap bildades under första hälften av 1800-talet i varje län i Sverige.

Sällskapets uppgift var att med olika medel arbeta för utveckling av jordbruket och dess så kallade binärningar, det vill säga skogsbruk, trädgårdsodling, fiske och hemslöjd.

Den verksamhet sällskapen bedrev varierade mellan olika län, men vissa drag var gemensamma. Vanliga aktiviteter var försöksodlingar, lantbruksmöten, husdjurspremieringar och kurser. Vidare anställde man veterinärer och konsulenter som spred information om husdjursskötsel, odlingsmetoder och redskap. Ofta medverkade sällskapen vid bildandet av mejerier och lantmannaföreningar.

Hushållningssällskapets medlemmar var inledningsvis övervägande godsägare och andra ståndspersoner. Så småningom blev även bönder medlemmar, vilket var nödvändigt om sällskapen skulle kunna spela en aktiv roll för jordbrukets modernisering. För den enskilde bonden kunde medlemskap medföra ökad prestige i lokalsamhället. Ett led i försöken att aktivera bönderna var sällskapens lokalorganisationer, som kallades hushållningsgillen eller hushållningsnämnder och vanligen omfattade ett härad.

Källa: Bland bönder och godsägare / Landsarkivets i Uppsala småskriftserie nr 7

Under samtalets gång kommer vi in på våra egna kopplingar till bygden

⁸ Hushållningssällskapet finns än idag och är en regionalt baserad kunskapsorganisation inom områdena; landsbygd, lantbruk, mat, miljö, trädgård och fiske.

Staffan kommer ihåg **Margit Löfstedt**, (Ingers svärmor) som i många år arbetade hos **Rolf Berg i Håbolunds handelsbod**.

Staffan kände även till Ragnars Samuelssons släktingar, **syskonen Lundvall**;

Lundvall, Georg, smed, Kungsängen. Född den 14 september 1895. L. är medlem i avd. 14 V. Ryd sedan år 1937. Han har varit org. i Sv. lantarb.-förbundet sedan år 1919 och under denna tid har han tillhört avd. 134 Västerljung och avd. 3 Bro. F. n. är han kassör i avd. 14 och under årens lopp har han haft flera olika styrelseuppdrag inom de avd. han tillhört. — Då L. var 13 år började han vid Klockaregården i Häggeby, där han första tiden endast fick mat och kläder för sitt arbete. Andra året fick han 100 kr. Därefter har L. haft olika arbeten till år 1920, då han kom till Bro och sedan till Sundby gård i V. Ryd. Efter att en tid ha varit vid Thorsätra kom han så år 1948 till Tranbygge gård som smed.

Axel Gustav Georg

Eva, Greta, Artur och George. Greta är Ragnars Samuelssons mamma. Staffan jobbade som elev hos deras pappa **smeden George på Thorsätra i Västra Ryd**.

Thorsätra Säteri ägdes av Ryttmästaren Sten Hegart och hade en av landets mest högproducerande mjölkbesättning med en lönsam försäljning av livdjur tex avelstjurar och kalvar. Förutom fem anställda lantarbetare hade man ett växlande antal lantbrukslever.

George Lundvall var smed på gården och hans söner Artur och Georg var Staffans arbetskamrater under åren 1937-1938. Vi diskuterar verkstaden **Rydjan** med omnejd, men det är svårt att komma ihåg alla platser, då han har för övrigt haft dåligt kontakt med trakten kring Västra Ryd.

Vi får veta att Ragnars morfar **George Lundvall** var en "sjutusan till karl"

För att visa hur bra tänder han hade tog han säckknuten på en 100-kg säck i munnen och tog upp säcken på bröstet. Han ville visa att det var bra att snusa "Man får starka tänder av att snusa" lär han ha sagt, morfar Lundvall

Pensionärliv

Vi frågar Staffan om han tycker ”det var bättre förr” I vissa stycken, säger Staffan, var det sämre förr, men för de flesta av oss är det bättre nu. Som pensionär har jag aldrig haft bättre ekonomi. Bristen på sociala samvaron i TV:ns tider är var och ens ensak.

Själv är jag med i så många aktiviteter jag kan i pensionärsföreningarna SPF och PRO. Jag har inga styrelseuppdrag. Från början fick man inte vara med i bägge föreningarna samtidigt. Bägge föreningarna fick kommunalt bidrag och fick inte anteckna samma medlemmar. I dag är man mer generös. Föreningarna ska var icke-politiska men tyvärr är nog SPF mer borgerligt än PRO och därför finns det en viss motvilja att delta i varandras aktiviteter. Jag är med i bägge föreningarna för jag är inte politiskt bunden.

Hembygdsforskning

Staffan har försökt att leta efter fler tidigare ägare till Kvarnibble. Han berättar att han fick ge upp sitt sökande. Han satt inne på Länsstyrelsen på Hantverkargatan för att forska, personalen var väldigt tjänstvillig. De tog bland annat fram gamla kartor, men det var övermäktigt. Man fick vara där mellan två och fyra och det fanns dåligt med parkering ”så jag ledsnade på det där” Det är mormonerna som har filmat allt, så man kan läsa mikrofilmer. Det är väldigt värdefullt. Vi diskuterar värdet att slippa förstöra kyrkböckerna och Staffan erinrar sig att han ”någonstans har sett kyrkböcker i original” och han säger ”Jag kan ge mig tusan på att de där prästerna var fulla jämt”. Med tanke på hur mycket plumpar och felskrivningar det var. Där stod det också om alla barn som var inackorderade i bygden. Det var påtagligt att när man började med vaccinationerna gick ju böndernas ungar först och de andra fick nog vänta och det var tveksamt om de fick ta del av vaccinationen. Men en del överlevde ju och kanske de så småningom tillförde ”lite friskt blod ” i trakterna.

Staffan

Till sist vill vi tacka Staffan för att han orkade med oss och våra frågor. Han bjöd oss på lunch och kaffe. Inger ställde sig vid spisen och gjorde kräftstuvning till omeletten som han bjöd oss på. Det var gemytligt att vara med Staffan och vi kände oss hemtama i hans hus. Ordet är **GÄSTVÄNLIGHET**. Under arbetets gång med denna skrift har Staffan fått svara på nya frågor och fått ställa upp på bild. Det har dock inte avskräckt för i ett brev skriver han vänligt till oss ”*Jag uppskattar det arbete som Inger, Gun och Ragnar lägger ner för att rädda vårt vardagsliv för framtidens vetande*”

Staffan kommer alltid att förbli en del av Kvarnibble, han har satt sin prägel på denna vackra plats. Här har hans föräldrar bott, hans barn och barnbarn har växt upp på platsen och förhoppningsvis kommer fler generationer att vårda denna del av vår kulturbygd. Han är mycket stolt över sina grabbar, som han ofta återkommer till i våra samtal. Han tycker de sköter det hela väldigt bra. Tiderna förändras och de hänger med i utvecklingen, säger han.

Att det funnits människor på Kvarnibble sedan lång tid tillbaka vittnar ett flertal historiska gravområden om och Staffan har ”*tjingat på platsen bredvid en vacker sten*” men det får man inte göra nu för tiden, säger han med glimten i ögat.

Dokumentationen är för framtiden. Hur kommer Håtuna och Håbo-Tibble framtid se ut? Vilka bor här och framför allt, vilka bor på Kvarnibble? Hur drivs gården om 100 år? Finns det någon gård? I dokumentationen nämner vi så många namn vi kan av den anledningen att just den personen ska gå till historien.

Vi hoppas att ingen tar illa vid att någon släkting eller annan har nämnts. Målet är att så många som möjligt i våra socknar ska bli ihågkomna och att deras liv ska flätas in i socknens senare generationer.

Att dokumentera samtiden för framtiden är en del av vårt arbete med hembygdsforskningen. Efter oss kommer förhoppningsvis fler entusiaster, som kan lägga sina forskningsarbeten tillsammans med våra. Hembygdsföreningens uppgift är att bevara så långt det är möjligt och det gör vi med hjälp av alla som har något att berätta. Vi försköna inte utan skriver det som berättas. Vi dokumenterar den bild som talaren målar upp.

Håtuna - Håbo-Tibble. September 2007

Inger Löfstedt, Gun Björkman, Ragnar Samuelsson

För att avrunda denna skrift slutar vi med några ordspråk som vi tycker passar in i sammanhanget och framförallt stämmer överens med Staffan Tesch

Det finns bara två bestående gåvor vi kan ge våra barn.

Den ena är rötter

Den andra vingar

"Hodding Carter"

Att leva är inte nog. Solsken, frihet och en liten blomma måste man ha.

Hans Christian Andersen (1805-1875)

Av all frihet är friheten att veta besked, att tala och kritisera den viktigaste

Wickham Steed